Dirbtinės platformos upinėms žuvėdroms: pliusai ir minusai

Vilnius 2023-10-19

Vytautas Eigirdas and Julius Morkūnas

Išleistas vanduo Vasaknų PAST 2020 m. žuvėdrų veisimo metu.

Dirbtinės platformos (salos) upinėms žuvėdroms

- Tai plūduriuojanti sala, skirta upinėms žuvėdroms perėti;
- Dydis ir konstrukcija gali būti įvairi, kuo platforma didesnė, tuo daugiau žuvėdrų porų gali įsikurti.

Kintų žuvininkystės tvenkiniuose esančių plaustų pavyzdžiai.

Kintų žuvininkystės tvenkiniuose renovuoti plaustai

Dirbtinių platformų (plaustų) pliusai lyginant su natūraliomis ar specialiai supiltomis salomis

- Platforma yra mobili, ją galima įrengti daugelyje stovinčio vandens telkinių, reikalui esant (pvz. matant, kad paukščiams vieta nepatinka) galima keisti platformos lokaciją;
- Platforma gali būti pagaminta iš įvairių medžiagų (metalo, plastiko, medienos...);
- Lengviau prižiūrėti, kad neapželtų žoline ir sumedėjusia augalija;
- Kadangi plaustas plūduriuoja nepavojingas vandens lygio kitimas (lizdai nebus užtvindyti);

Dirbtinių platformų (plaustų) pliusai lyginant su natūraliomis ar specialiai supiltomis salomis

- Lengviau apsaugoti nuo audinių, ūdrų ir kitų plėšrūnų;
- Galima įrengti tokiose vietose, kur salų supilti nepavyktų;
- Įrengus bortelius galima apsaugoti, kad žuvėdriukai nepatektų į vandenį;
- Ne sezono metu plaustą nesunkiai galima partemti į krantą, jį paremontuoti;
- Plausto pagaminimas ir eksploatacija pigesnė, nei dirbtinai supilamų salų.

Dirbtinių platformų pliusai

Ne sezono metu plaustais noriai naudojasi kitos paukščių rūšys.

LIFE TERNS

Dirbtinių platformų pliusai

- Lengva atlikti lizdų monitoringą naudojantis dronu;
- Mažiau trikdomi paukščiai, dronui pasišalinus paukščiai iškart grįžo į lizdus.

Dirbtinių salų minusai

- Kadangi plaustuose įsikuria nemažai porų žuvėdrų, jos peri gana tankiai ir esant ligų protrūkiui (kaip paukščių gripas) dauguma paukščių užsikrečia ir gali žūti, tuo tarpu natūraliose salose paukščius dažnai skiria didesnis atstumas, taip dalis paukščių neužsikrečia.

Kintų žuvininkystės tvenkiniuose 2023 metais paukščių gripas „užkabino“ visus 5 čia įrengtus plaustus. Rasta nemažai žuvusių suaugusių paukščių, platformas paliko vos keli žuvėdriukai (dauguma žuvo). Tuo tarpu tuose pačiuose tvenkiniuose buvusioje natūralioje durpių saloje užaugo ir išskrido didesnė dalis jauniklių, negyvų stebėta gerokai mažiau nei plaustuose.

Trumpas gyvavimo laikotarpis 5-9 metai

Dirbtinių salų minusai

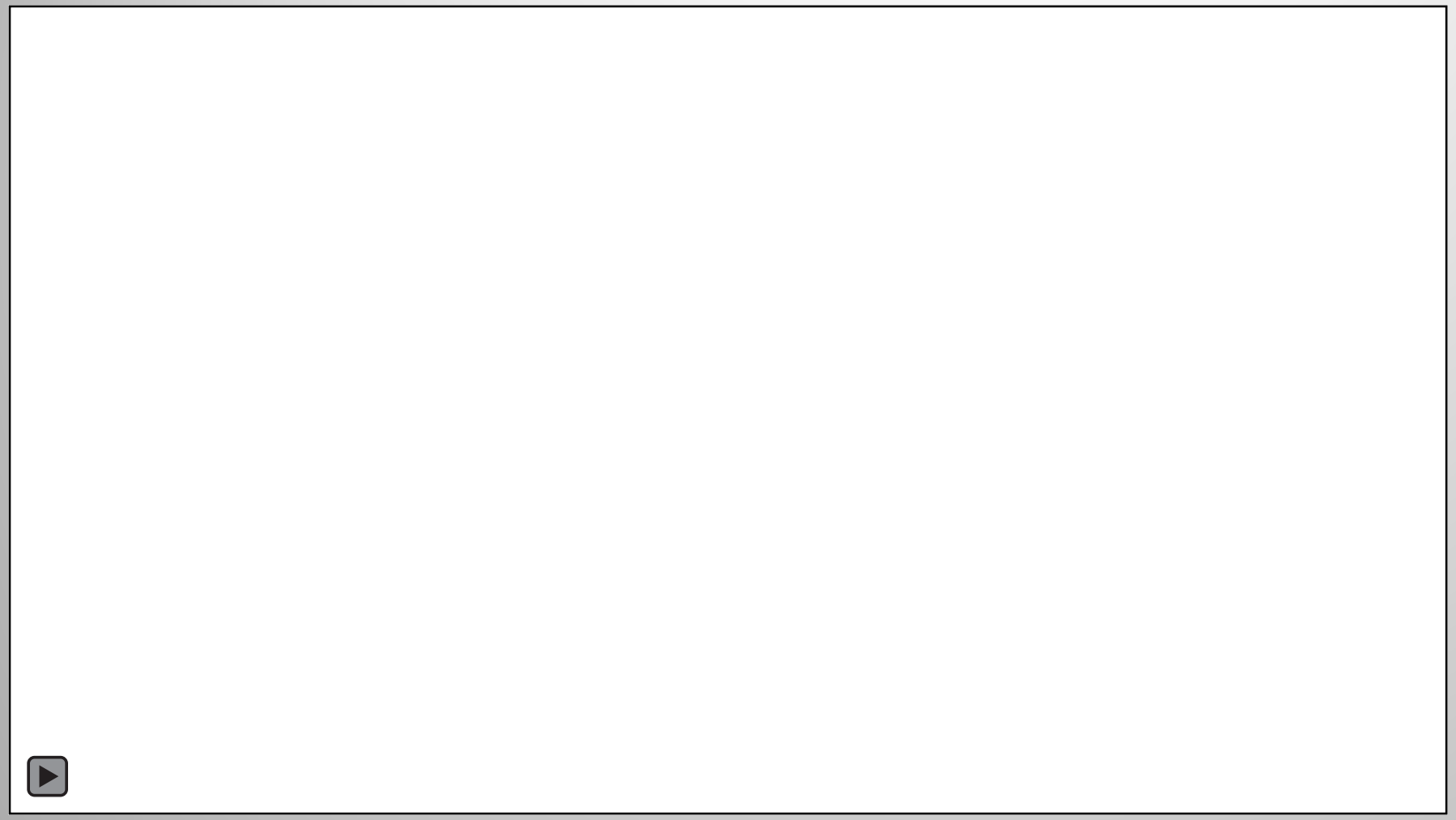

- Esant dideliam paukščių tankumui jaunikliai labiau „skriaudžiami“ svetimų suaugusių žuvėdrų, bei didesnių kitų jauniklių (neretai baigiasi silpnesnių paukščiukų žūtimi).

Dirbtinių salų minusai

- Gali įsikurti kitų rūšių paukščiai (pvz. stambieji kirai) todėl platforma tampa nebepatrauki žuvėdroms (jos nebeperi arba peri vos kelios poros);
- Platformas sudėtinga įrengti srauniuose vandens telkiniuose;
- Bortai kitoms paukščių rūšims (pvz. didžioji antis) tampa pražūtingi, nes ančiukai nesugeba jų perlipti ir žūsta (Kintų tvenkiniuose rasta visa didžiosios anties jauniklių vada nugaišusi plauste).

Patirtis Kintų žuvininkystės tvenkiniuose

- Kelis metus vykdant žuvėdrų monitoringą Kintų žuvininkystės tvenkiniuose pavyko pastebėti kelis praktinius dalykus, ką galima pritaikyti/netaikyti ateityje gaminant dirbtines platformas (salas) upinėms žuvėdroms.

Patirtis Kintų žuvininkystės tvenkiniuose

- Kaip pagrindas žuvėdroms perėti tinka žvyras, smėlis, smulki skalda, kriauklės, medienos drožlės...
- Kintų tvenkiniuose buvo išbandyta medienos drožlės bei kriauklės, pastebėta, kad paukščiai sėkmingiau išsiperėjo plaustuose kuriuose buvo supiltos medienos drožlėmis.

Patirtis Kintų žuvininkystės tvenkiniuose

- Vienas plaustas pabandymui buvo suskirstytas į sekcijas, buvo tikėtasi, kad žuvėdros mažiau „pešis“ tarpusavyje;
- Teorija nepasitvirtino, paukščiai išsiperėjo sėkmingai, tačiau ūgtelėję jaunikliai ėmė laipioti per neaukštas tvoreles taip dar labiau „gaudavo į kailį“ nuo aplinkinių paukščių.

Patirtis Kintų žuvininkystės tvenkiniuose
Plaustas su atskiromis sekcijomis

Bandomajame plauste jauniklių išgyvenimo sėkmingumas buvo mažesnis, nei plaustuose be suskirstymų. Kito sezono metu perskyrimai buvo išmontuoti.

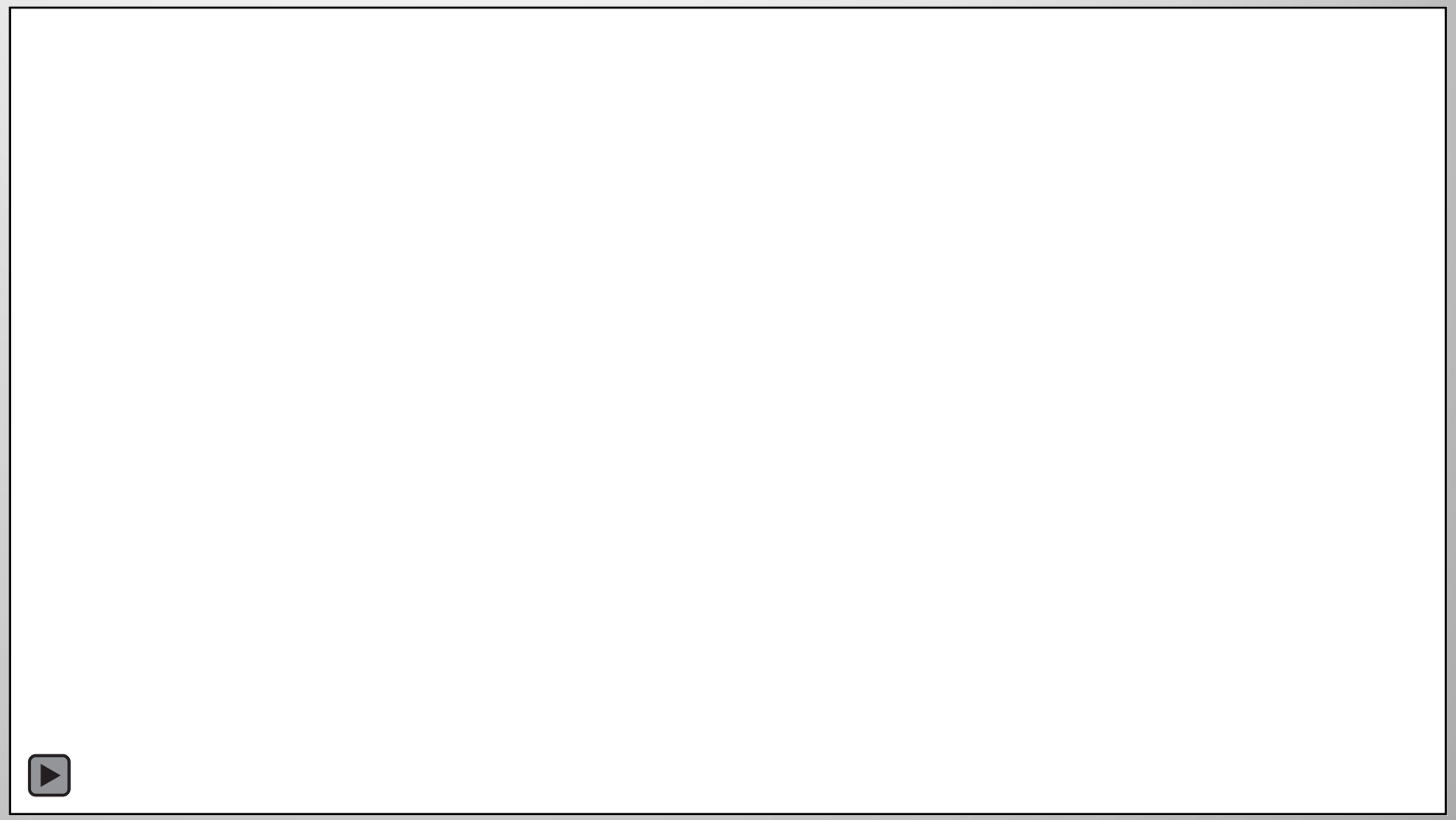

Patirtis Kintų žuvininkystės tvenkiniuose

- Dažnai ant plausto pagrindo, prieš pilant frakciją (žvyrą, medžių drožles...) tiesiama geotekstilė. Labai svarbu, geotekstilės kraštus užlenkti ir pritvirtinti taip, kad jie nepradėtų irti;
- Iširę kraštai tampa siūlais, kurie užsipina žuvėdriukams, kartais ir suaugusioms žuvėdroms ant kojų ir paukščiai gali žūti;
- Svarbu, nedaryti plausto labai sandaraus, kad per didelę liūtį, vanduo spėtų nutekėti ir neužsemtų lizdų su dėtimis;

Visuose plaustuose būtina įrengti slėptuves (stogelius) jaunikliams pasislėpti, jie apsaugo, ne tik nuo prasto oro, bet ir nuo piktų kaimynų.

LIFE TERNS

Patirtis Kintų žuvininkystės tvenkiniuose Tupyklos žuvėdroms

- Kartais gali atrodyti, kad žuvėdroms sudėtinga nutūpti tiesiai į lizdą, todėl kyla mintis padaryti tupyklas, ant kurių nusileidę, paukščiai vėliau paprasčiau pasiektų savo lizdus;
- Patirtis parodė, kad tokios tupyklos, kartais gali tapti pražūtingomis, kadangi pabaidyti paukščiai kyla gana greitai ir gali jų nepastebėti;
- Teko rasti mažiausiai dvi suaugusias žuvėdras sužeistu sparnu, spėjama, kildama susižeidė į tokią tupyklą.

Tokių ar panašių tupyklų daryti nereikia.

Ačiū už dėmesį ☺